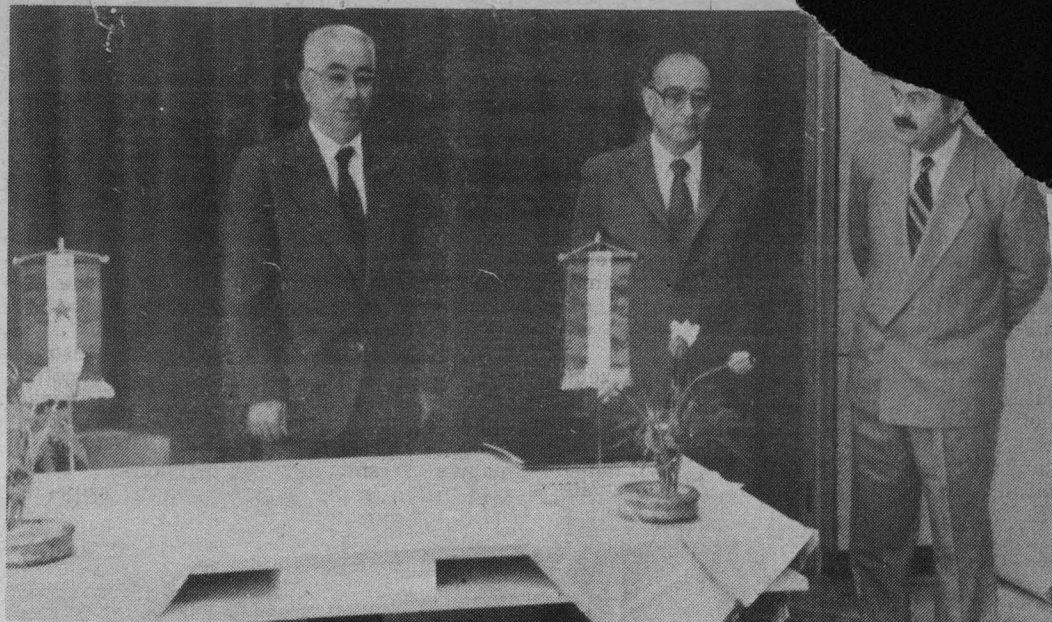


Az Emberi sors és a többiek

80 éve, 1905. május 24-én született Mihail Solohov, Nobel-díjas író, a szovjet irodalom tavaly elhunyt kiemelkedő személyisége. A Szovjetunió nagy történelmi sorsfordulóinak hí krónikása volt, aki nem kívülről szemlélődve írta le az eseményeket, hanem benne élve, belülről látva és láttatva azokat.

Legnagyobb lélegzetű művében, a világhírű *Csendes Donban* (a rádió sugározza most sorozatban) a kozákság első világháború előtti, alatti és utáni életét írja le a falujukban, otthon és a fronton. A *Doni elbeszélésekben* a polgárháború szülőt, testvért, barátot elválasztó viharai elevenednek meg. A mezőgazdaság kollektivizálásának próbára tevő időszakát dolgozza fel a szintén nagyformátumú *Feltört ugarban*, és a kisebb lélegzetű novellákban. A befejezetlenül maradt *A hazáért harcoltak* a má-



A Jugoszláv Rádió-Televízió rádiós munkaközössége és a Magyar Rádió új, öt évre szóló együttműködési szerződést kötött. Kurt Naim, a Jugoszláv Rádió-Televízió és dr. Hars István, a Magyar Rádió elnöke az aláírás után. (A jobb szélén Svraka István, a külügyminisztérium főmunkatársa)

(Moldvay József)

FELTÖRT UGAR
III/1. CSÜTÖRTÖK, TV1 17.15
III/2. PÉNTEK, TV1 16.05
III/3. SZOMBAT, TV1 13.40

sodik világháború viszontagságairól szól, s az egyszerű szovjet emberek hazaszeretetének állít maradandó emléket. Egyik legismertebb műve az *Emberi sors*, melyben a kiégett földön újra életet teremteni akaró, sokat megélt ember képét rajzolja meg.

Solohov művei sokszor és nagy példányszámban jelentek meg hazánkban (a *Csendes Don* például kilencszer), s a művek alapján készült színvonalas filmfeldolgozásokat is bemutatták annak idején a magyarországi mozik.

A most induló évfordulós sorozat a Solohov-művek alapján készült filmeket veszi sorra. Ezek nyomán nemcsak az író, hanem a szovjet filmtörténet egyik érdekes vonulatát is megismerhetik a nézők. (*Csendes Don* I–III. (1957–58), *Feltört ugar* I–III. (1959–63), *A csikó* (1959), *A kis szemtelen* (1961), *Idegen vér* (1964), *Halálos elenség* (1972), *A Hazáért harcoltak* I–II. (1974), *Emberi sors* (1959).

Györy Emőke

Az első 36 óra

Vajon ki volt igazából Jézus, a názáreti? Ajon elítéltetése és keresztrefeszítése pusztán vallási ügy volt, vagy éppen erős politikai indítékok is közrejátszottak halálában. Mint ahogy azt dr. Hugh J. Schonfield híres, sok vitát kavart könyve sugallta közel száz évvel ezelőtt. Sőt: vajon megtörtént-e egyáltalán azok az események, amelyek alakja köré rendezett a Biblia?

Jézus személye és a hozzá kapcsolódó téka-legendák mindig is izgatták a gondolkodó emberek fantáziáját. Jézus Krisztus véletlenül vált napjainkban a rock-világ is *szuper sztárrá*. Természetesen mások veti fel a kérdést a tudomány és a művészet, megint másként az egyes művészeti ágak. A történelem számára — mint ahogy az a már közhely számba menő igazság — homálytalan a „mi lett volna, ha?” játé-

SZERDA, TV2 20.00

A művészt azonban éppen hogy nem gátál ilyen korlátok, különösen, ha az a kérdés a „vajon hogy lehetett?”. „Történet-e így?” gondolatmenetét követi. Jézus Gy. István *Az első 36 óra* című műve, mely Ruszt József rendezésében, a kamerája előtt, zalaegerszegi művészváltóból kerül most a képernyőre, a halált követő másfél nap sokféle képmezhető drámai eseményeit eleven-

K. A.

Népzene és művelődéstörténet

1905 óta ismerjük csupán az igazi magyar népdalt, s ma már ilyen témáról merünk beszélni? Egy olyan fiatal tudomány, amely csak nyolcvan éve létezik, már történeti kérdésekre is választ képes adni?

Pedig mondhatnák akár hetven évet is. Hiszen még a legutolsó eredményeket is legalább tíz éve ismertük meg. Vagy mondhatnák harmincat is, mert Kodály legfontosabb történeti kutatásait már 1937-ben közzétette, amikor honfoglalás-előtti, keleti kapcsolatok mutatóit ki, és különböző korok műzenei darabjainak népi párhuzamait állította össze.

Vagyis szinte egyetlen zenés-tudós generáció nemzedékek munkáját végezte el, s általa a népzene-kutatás régi, fejlett tudományokat ért utol, amelyek nemzedékek munkája után jutottak el oda, hogy anyagukat összehasonlító-történeti összefüggésben látják, sőt a társtudományok kérdéseire is hozzá tudnak szólni.

A népzene-kutatók is hozzá tudnak szólni a történelem, a művelődés kérdéseire, még hozzá nem is akármilyen kérdésekhez. Hiszen még a magyar őstörténet homályba vesző problémáiban is képes ez a tudomány új lehetőségeket felvillantani. Ehhez persze elsősorban saját anyagának történeti rétegeit kellett megismernie. Ma már ott tartunk, hogy azokat a népdaltípusokat, sőt stílusokat is el tudjuk különíteni benne, amelyek megszakítatlan hagyományban fejlődtek egyre érettebb formákig azóta, hogy a magyarság már elszakadt finn-ugor rokonaitól, s csak az obi-ugorokkal élt laza kapcsolatban. Még világosabban látjuk azokat a stílusokat, amelyek a későbbi sztyeppe kapcsolatok révén jutottak el a magyarsághoz. Vagyis látjuk, milyen zenét hozott magával a magyarság a honfoglaláskor mai hazájába.

S ezek az eredmények már felbátorítanak bizonyos tapogatózásokra homályos őstörténeti kérdésekben is. Például arra, hogy a Julianus által megtalált magyarokat ne az őshazában visszamaradt néprésznek tartssuk, hanem sok századdal később, a honfoglalás előtt oda visszavándorolt, „elszakadt” testvéreinknek. Mert csak ők vihették el a cseremiszek és csuvasok közé. Kazántól nyugatra egy szűk kis területre azt a nagyon fejlett formát, a kvintváltó stílust, ami már a sztyeppe népektől megismert nagyívű,

ötfokú dallamokból alakult ki, s csak nálunk él, meg ott, a cseremiszek és a csuvasok egy kis részénél. Különben sehol sincs nyoma sem Európában sem Ázsiában. Valahol ott élhettek a magyarok még 1540-ben is, amikor az orosz krónikák a cseremiszek és csuvasok közt sorolják fel őket, mint a kazáni tatárok ellen harcoló szövetségeseiket.

Hogy lehet, hogy a zene ilyen messzi múltba tud világítani? Úgy látszik, a nyelv után éppen a zene emlékezete nyúlik vissza a legmesszebbre. Föltehetően azért, mert a dallam kapcsolata a korról, a fejlődés elért fokával kevésbé tudatos az emberek számára. Itt ugyanis nem olyan világos, hogy valami nagyon régi, nem modern, elavult, mint, mondjuk, a tárgyi világban. Egy új, használhatóbb ekefény után a régi hamarosan kikopik a használatból: a cséplőgép megjelenése után a cséplőgép vagy a nyomtatás idejétmúltja. De egy négy hangból álló dallam nem válik képtelenséggé akkor sem, ha oktávnál nagyobb terjedelmű dalokat is tudunk már. Legföljebb valami különleges használatban marad fenn, mint a sirató-dallam, amely a maga szabályozatlan, formátlan formájában is szinte máig él, amikor már sztyeppe életünk meg-

VI/1:
KELETEN MARADT MAGYAROK NYOMÁBAN
HÉTFŐ, KOSSUTH 17.30

ismertetett a zárt strófával, s ez európai életünkben már kizárólagossá vált. Vagyis a zenei hagyományban valami új megismerése nem jelenti mindjárt a régi elhalását. Régi és új egymás mellett található meg, mint a földben a geológiai rétegek.

Ezért élt együtt a néphagyományban szinte máig mindaz, amit a honfoglaláskor magunkkal hoztunk, mindazzal, amit európai életünk századai alatt tanultunk, vagy magunk alakítottunk ki: a középkor öröksége, a reneszánsz zene formai újításai, a barokk kor mindennapi zenéjének stílusa, elvesztett vagy véletlenül följegyzett 16–18. századi műdalok. S ezt még az a nagy változás sem tudta teljesen kiszorítani az emlékezetből, ami nemcsak a parasztság életét alakította át a 19–20. század fordulóján, hanem egyedülálló „új népdalstílusát” is létrehozta. Így ezek a „tegnapi” megőrzött régi „rétegek” most már egyértelműen tanúskodnak a magyarság koronként megújuló, de minden korábbi értéket is megőrző zenei fejlődéséről.

Vargyas Lajos